

**ГРАЃАНИНОТ НА
ПРВО МЕСТО**

**КАКО ДО
Е-ИНФОРМАЦИИ
ОД ЛОКАЛНАТА
САМОУПРАВА?**

Европска Унија

British Embassy
Skopje

Проектот е финансиран од Европската Унија и
кофинансиран од Британската амбасада Скопје

ЦЕНТАР ЗА
УПРАВУВАЊЕ СО
ПРОМЕНИ

АЛКА

Вовед

Едни од основните принципи за демократско управување на локално ниво се отвореноста и партиципативноста. Граѓаните имаат право да ги добијат сите информации од јавен карактер кои ги поседуваат државните институции.

Следејќи ги меѓународните искуства, каде граѓаните имаат централна улога во однос на институциите, проектот – Граѓанинот на прво место има цел да влијае за подобрување на транспарентноста и отчетноста на единиците на локалната самоуправа преку обезбедување целосен пристап до јавните податоци и информациите со примена на модерни технологии.

Веќе не е доволно локалните самоуправи да ги практикуваат само кон-

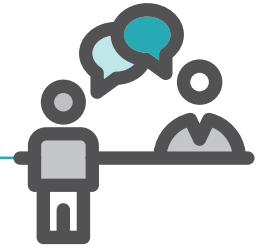
венционалните начини на комуникација со граѓаните, според кои граѓаните треба да одат на шалтерите и да ги бараат потребните информации или услуги.

Денес, граѓаните очекуваат сите информации да ги добијат преку интернет, па, според тоа, локалните самоуправи треба да дејствуваат проактивно и да ги објавуваат сите значајни информации на своите веб-страници за тие да бидат достапни за употреба од страна на граѓаните во секој момент.

Таквиот проактивен начин на информирање ќе ги направи граѓаните поинформирани за своите права и обврски, и ќе влијае на зголемувањето на квалитетот на понудените јавни услуги.

Како општината ги информира граѓаните?

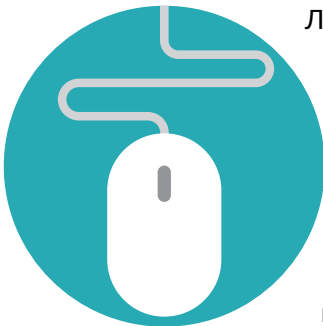
Според статутите на општините во земјата, предвидени се повеќе начини на информирање на граѓаните, како што се:

- ◆ Службен гласник на општината
- ◆ Публикации и информативни билтени
- ◆ Информативни канцеларии/центри
- ◆ Огласни табли (простории на општината, јавните претпријатија, установи и месната самоуправа)
- ◆ Јавни трибини
- ◆ Веб-страница
- ◆ Средствата за јавно информирање
- ◆ И на друг соодветен начин кој е најповолен за информирање на јавноста

Секој од овие предвидени начини за информирање на граѓаните има свои предности и слабости, па, според тоа, треба да се овозможи практикување на различни пристапи со цел информациите да бидат достапни за најразлични категории граѓани.

3

Потреба од зголемена дигитализација

Локалните самоуправи се должни да ги приспособуваат и дизајнираат своите услуги така што тие ќе бидат достапни за граѓаните.

Со тоа што дигиталните технологии се сè по-распространети и стануваат составен дел од секојдневниот живот на граѓаните, неопходно е локалните самоуправи да го искористат овој потенцијал и на иновативен начин да го променат начинот на информирање и услужување на граѓаните.

Дигитализирањето на локалните самоуправи би овозможило:

- ◆ континуиран пристап до информациите од дома, правејќи ги услугите и информациите достапни за граѓаните
- ◆ да остават простор на граѓанинот за „самопослужување“ и можност општината електронски да ги услужува граѓаните преку овозможување електронски услуги

- ♦ да го зголемат задоволството на корисниците и притоа да ги намалат трошоците
- ♦ да го намалат товарот на администрацијата и да ја намалат нејзината оптовареност.

Дигитализацијата не треба да целосно да ги замени конвенционалните методи на обезбедување информации и услуги, бидејќи не се сите граѓани подготвени да ги користат новите технологии, туку да се овозможи дополнителен канал за граѓаните за добивање информации и услуги.

Што се отворени податоци?

Отворени владини податоци се сите податоци што ги поседува јавниот сектор, јавно објавени на интернет во компјутерски обработлив формат, достапни за сите граѓани и слободни за користење и обработка.

4 Всушност, тоа е еден сосема парадикален пристап во објавувањето на информациите – објавување податоци во најосновната необработена форма, за што не се потребни никакви посебни барања за да пристапите до нив.

Кои се најголемите загадувачи на воздухот? Колкава е платата на советниците во општината? Колку деца има во најблиската градинка и колкав е бројот на негувателките кои се грижат за децата? Во кој дел од градот има најголема шанса да се вработиш? Како се трошат даночните пари?

Објавувањето на квалитетни отворени податоци може да доведе до едноставно добивање одговори на овие прашања.

Кои се придобивките од отворените податоци?

Објавувањето на отворените податоци може да овозможи повеќе придобивки:

Зголемена транспарентност и отчетност на јавниот сектор и демократска контрола

Бидејќи податоците се објавуваат во необработена, „суро̀ва“ форма, тоа им овозможува на граѓаните да ги обработуваат, да ги комбинираат со други податоци и, на тој начин, да дојдат до понапредни сознанија за работата на јавните институции.

На пример, користењето на вкрстени отворени податоци од буџетите на повеќе општини може да резултира со истражување за тоа со каков буџет располагаат општините по региони, или во кои области најмногу се инвестира од страна на општините.

Транспарентноста и зголемениот надзор над институциите ја поттикнува одговорноста кај институциите затоа што се зголемува моќта на граѓаните во информирањето за јавните политики.

5

Подобрена ефикасност на јавниот сектор

Одредени истражувања покажуваат дека објавувањето на отворени податоци значително ги намалува барањата за слободен пристап до информации, а со тоа се намалува и времето кое го троши администрацијата на одговарање на барања за информации од јавен карактер.

Заштеденото време на администрацијата во тој поглед, може да се искористи за други намени, задоволувајќи ги различните потреби на граѓаните за функционирањето на општината и подобрувањето на испораката на јавните услуги.

Поголема ефикасност во процесите на испорака на јавните услуги може да се постигне благодарение на меѓусекторското споделување на податоците, со што се обезбедува побрз пристап до информациите.

Дополнително, преку подобрувањето на услугите и создавањето поголема транспарентност, отворените податоци им овозможуваат на јавните институции да лоцираат можни заштеди во своите сектори.

Економски придобивки

Полесниот пристап до информации, содржина и знаење, придонесува за развој на иновативни услуги и креирање нови бизнис-модели.

Отворените податоци привлекуваат инвестиции, ја зголемуваат вработеноста, им помагаат на претприемачите да изнајдат нови бизнис-можности, да го подобрат квалитетот и ефикасноста на услугите и да ги задоволат потребите на локално ниво.

Доколку, на пример, се отворат податоците за возниот ред на јавниот транспорт во одредена општина, некоја ИКТ компанија може бесплатно да ги искористи тие податоци и да изработи мобилна апликација за јавниот транспорт.

Притоа, се овозможува додадена економска вредност преку отворање нови компании и нови вработувања.

Граѓанско учество и демократски придобивки

Отворените податоци се моќно оружје во рацете на граѓаните кога тие ги дискутираат владините политики. Отворените податоци не служат единствено за зголемена транспарентност, туку и за зголемување на партиципацијата на граѓаните при носењето на политиките. Дополнително, граѓаните лесно би можеле да го проценат влијанието на одредена политика, да отворат јавна дебата, да иницираат промена и да ги дизајнираат политиките подобро, бидејќи може да ги базираат своите истражувања користејќи широк спектар на необработени податоци.

Зошто квалитетот на податоците е значаен?

Отворените податоци се дизајнирани за широка употреба. Без разлика дали податоците ќе бидат искористени од страна на програмери за правење нови апликации, од страна на претприемачите за нова бизнис-можност или, пак, од страна на граѓаните и новинарите за подобар надзор на локалните власти, отворените податоци треба да бидат лесни за употреба и разбирливи. Објавувањето на податоците со добар квалитет и објавувањето на ажурни информации е клучот за поттикнување на поголема реупотреба.

Подобрувањето на квалитетот може да се изврши преку корекција на грешките пред објавувањето и обезбедувањето на достапност за употреба. Вообичаени грешки се неточните податоци, двојни записи на податоците, некомплетните податоци, правописните грешки и сл.

Ажурирањето на објавените податоци е многу важно бидејќи доколку податоците не се ажурираат во соодветно време, може да станат нерелевантни за корисниците. На пример, доколку не се објават податоците за изменетиот возен ред на автобусите, во тој случај, изработената апликација за јавен транспорт повеќе нема да биде релевантна за корисниците.

ЦЕНТАР ЗА
УПРАВУВАЊЕ СО
ПРОМЕНИ

Центар за управување со промени
ул. Рајко Жинзифов бр. 44-1, Скопје
тел.: +389(0)2 6092-216
е-пошта: info@cup.org.mk
веб: www.cup.org.mk

Центар за одржлив развој АЛКА
Бул. Партизански одреди бр. 62-1/16, Скопје
тел.: + 389(0)2 3214-505
е-пошта: alka@alka.org.mk
веб: www.alka.mk

Европска Унија

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Центарот за управување со промени и Центарот за одржлив развој – АЛКА и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

British Embassy
Skopje

Подготовката на оваа публикација беше овозможена со поддршка на Британската амбасада Скопје во рамките на проектот – Граѓанинот на прво место. Мислењата и ставовите наведени во оваа публикација не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската амбасада.

Проектот – Граѓанинот на прво место – е имплементиран од страна на Центарот за управување со промени во партнерство со Центарот за одржлив развој – АЛКА. Соработници во проектот се Министерството за информатичко општество и администрација и Министерството за локална самоуправа. Проектот е финансиран од страна на Европската Делегација преку Секторот за централно финансирање и склучување договори (ЦФЦД), а кофинансиран од Британската амбасада.

Проектот се фокусира на подобрување на транспарентноста на единиците на локалните самоуправи преку воспоставување стандарди за отворени податоци на локално ниво, со цел подобро вклучување на граѓаните и граѓанските организации во следењето на работата и донесувањето одлуки од страна на општините.